

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

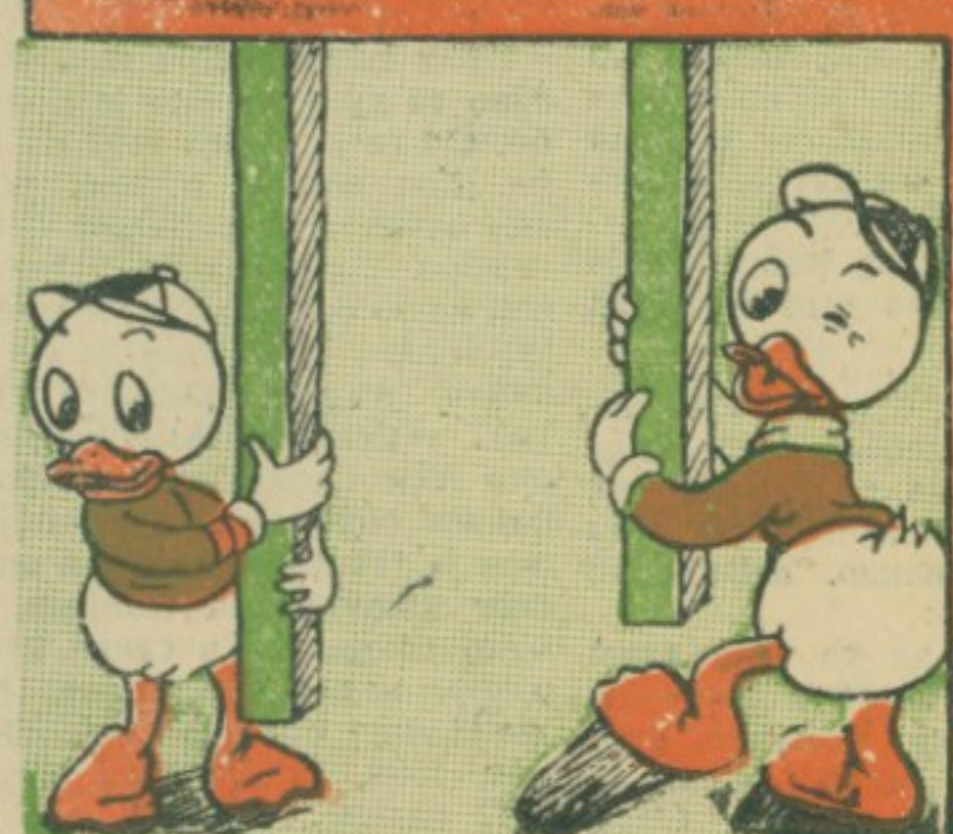
10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 149 — Субота, 6 новембар 1954

Мики и Шилва ^{као} ИСТРАЖИВАЧИ

Једна анкета о летећим тањирима

Тема о „летећим тањирима“ испунила је многе ступце читаве светске штампе. Почев од данашњег броја, „Политикин забавник“ донеће неколико чланака о том занимљивом питању. У њима су изнесена мишљења стручњака, затим казивања људи који су ову чудну појаву посматрали са земље, као и авијатичара који су „тањире“ срели у ваздуху.

испитује појаву „летећих тањира“.
Ову истрагу, која је у јавности добила назив „Анкета о летећим тањирима“, водио је у почетку генерал-потпуковник Бенџамин Чајдло. Анкета је претстављала чудну мешавину правог детективног истраживања, строго научног истраживања, психолошког дејства.

љених случајева, војно ваздухопловство званично је обуставило анкету — али само званично, јер је, устарила, истрага и даље вођена. Закључујући ајнеку, војно ваздухопловство је саопштило да национална безбедност није доведена у опасност и да „летећи тањир“ претстављају појаве које се све своде или на погрешно оцењивање познатих летећих објеката, или на намерно извртање истине, или на благу форму масовне хистерије. Међутим, ни само војно ваздухопловство није било задовољно овим својим објашњењем.

да износи око тридесет километара приметно је нешто што му се учинило као група од девет авиона који нису имали репове и летели су у правцу брдовитог ланца Маунт Ренијер. Њихове сенке сасвим јасно су се оцртавале на снегу, стоји у извештају који је он дао тајној обавештајној служби војног ваздухопловства. У извештају се даље каже:
„...Око осам километара дуг ланац летећих објеката, по облику сличних тањирима, протезао се поред самих планинских врхова. Били су пљошнати... и тако блештали да су се сунчеви зраци одбијали од њих као од каквог огледала.“

Арнолд је даље рекао да је „летеће тањире“ посматрао пуна три минута и да су они, по његовој оцени, летели брзином од око 2000 километара на час.
Ваздухопловни стручњаци, савезни унакрсним питањима новинара, потврдили су да се голим оком не може пратити ниједан предмет који на толиком растојању лети брзином коју је навео Арнолд. Штампана је исмејала Арнолда ва причања и он се налазио.
— Нећу више да кажем ниједну реч, па макар видео и десетоспратну зграду како лети кроз ваздух! — говорио је он.

Америчко војно ваздухопловство, које је имало пуне руке посла експериментисању са диригованим ракетама, авионима на млазни погон и изградњом мреже радара, нашло се у лето 1947 пред још једним тугаљивим проблемом — „летећим тањирима“!

Наједном, са свих страна Сједињених Америчких Држава, почели су да стижу извештаји о тајанственим предметима који фантастичном брзином „шишају“ преко неба. Мада виновници ових гласова — а међу њима су се налазили и такви искусни познаваоци неба као што су пилоти, затим фармери, па и заменик гувернера државе Ајдахо — нису били у стању да тачно идентификују оно што су видели, они су ипак дали врло занимљиве и убедљиве податке који нису допуштали сумњу у озбиљност њихових извештаја.
Ове тајанствене предмете новине су одмах назвале „летећим тањирима“, јер их је један од првих очевидца у поредици са тањирима који се стављају под шољу за чај. То име је и остало, мада су доцнији извештаји говорили и о појавама које личе на пукотце, гасне праменове, сре-

брне доларе, корнете за сладолед, послужавнике и друго.
Пошто су се на небу све чешће појављивали све загонетнији објекти, новине су почеле о томе да пишу чак и у озбиљним уводним чланцима, а претседник САД, као и чланови оба дома америчког Конгреса, били су формално затрпавани писмима у којима су узнемирени грађани тражили објашњење необичних појава. Резултат свега тога био је да је команда ваздухопловства, 22 јануара 1948, успоставила специјалну анкетну комисију којој је стављено у задатак да

вања на јавно мњење и детаљне анализе једне масовне психозе. Најзад, пошто је у току готово две године испитало и обрадило 375 пријав-

Каубоји 1954 године

Иако је време каубоја, онакво какво је описано у романима са Дивљег Запада, који се још младих људи и девака који мисле да и данас постоје ти „јунаци дивљине“, који се туку са Индијанцима, јуре преријама на својим брзим коњима итд. Али, све то није тако. И њих је, као и све друго, живот изменио, па су се прилагодили новим условима. Уосталом, овде ћемо вам донети једну цртицу о правом каубоју, која ће дати верну слику живота ових људи данас.
★
Велики трг у нашем граду у 11 часова пре подне. Између два пљуска, један човек с разбушеном косом и лугом у устима, управља малу фотографску камеру на орнаменту Народниог музеја. Видећи да га посматрају, он ми се насмеши. Лед је био пробијен:
— Јесте ли ви Енглеz?
— Не, Американци.

но је нестало каравана који иду ка западу. Шта да вам кажем: ја, каубој, нисам у свом животу испалио ниједан метак, нити сам кога ударио песницом. Ми смо мирни људи великих равнина. Наравно, увек носимо прописно одело: карирану кошуљу, мараму, чизме и шешир — са широким ободом, али то само због тога што ту ношњу стварно волимо. Јер данас авион и аутомобил служе рачу исто толико колико и коњ. Коњ је добар за мале раздаљине, за прикупљање растурених стада, али кад треба пребројати пет хиљада грла, онда радије седнемо у цип. Иде много брже и има мање могућности да се погрешки.
— Онда, — рекох ја, — свршено је с такмичењима вештих јахача, с дивљом журњавом по месечини и са осталим стварима.
— То је заборављено, — рече Џим Халер, спуштајући празну чашу на сто. — Али, остаје прерија. Никад се кау-

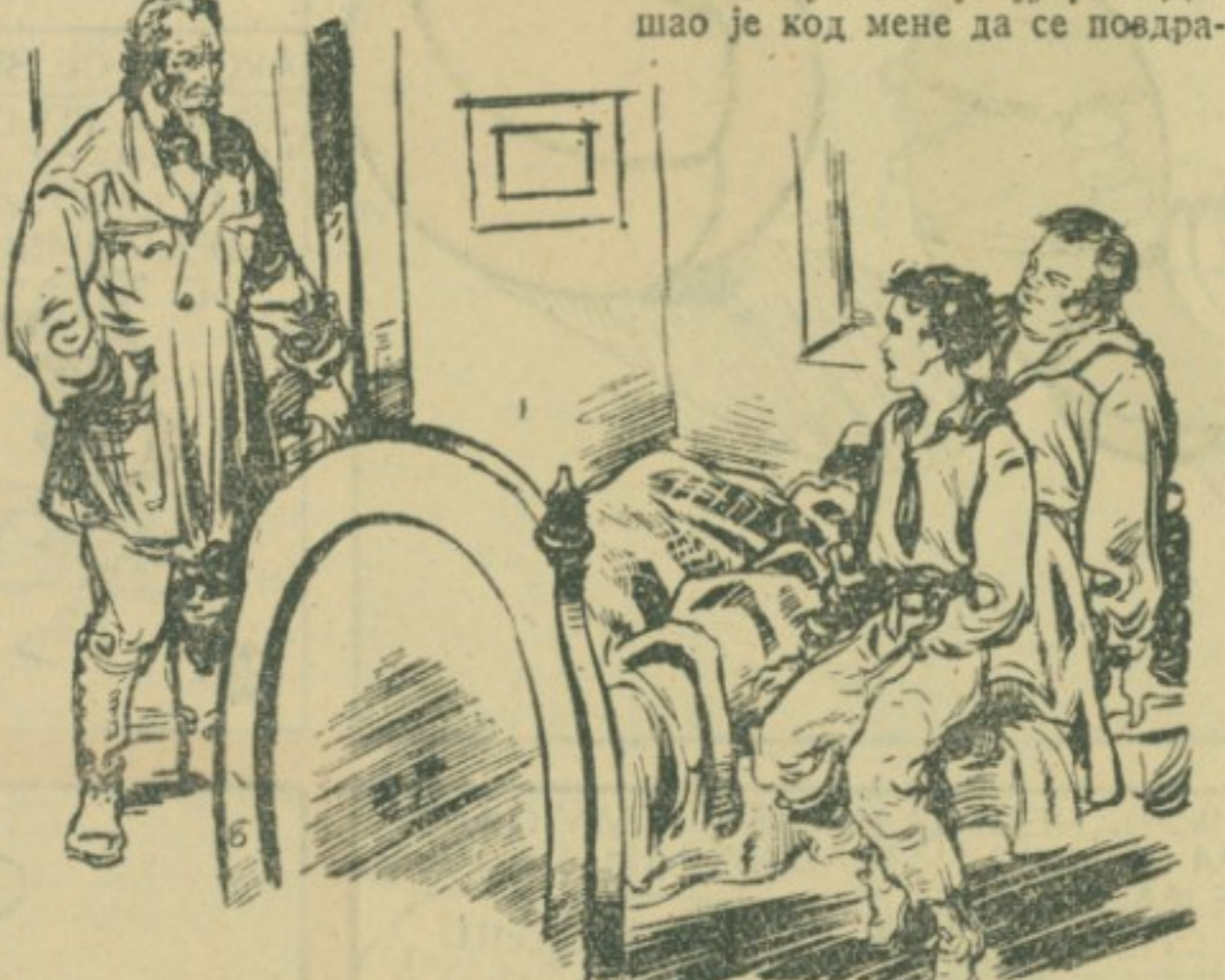
Али се небо опет закрпе, а затим поче пљусак. Бежећи од кише, заједно смо отишли да се склонимо у оближњи ресторан.
— Џим Халер, каубој, — претстави ми се он седејући. Поскочио сам са столице. Каубој! И то прави, правични! Одмах је моја машта почела грозничаво да ради. Говорио сам збрда-здрла о шерифу, о салонима где се са стају каубоји, о пушчи на пијавишту. Причао сам о Индијанцима и крадљивцима стоке, о сукобима коњаника. И док је моје усхићење расло, лице мог саговорника полако је мењало боју. Од ружичастог је постајало црвено. И одједном се Џим Халер грохотом насмеја:
— Ала сте ви смешни! — узвикну он дупајући се по бутинама. — Потсећате ме на ону старицу која је живела у усамљеној кући и употребљавала гас за осветљење, јер није знала да је пронађена електрична струја. — И онда поче да певуши каубојску песму:
Стара сива кобила није више оно што је некад била...
Нисам баш био поносан собом. Није требало бити много паметан па видети да сам се крупно преварио. Али, Џим Халер, добричина, паће речи да ме утеши:
—Верујте да то није ваша грешка. То је због филмова, наших филмова који вам приказују стари Дивљи запад „у конзервисаном стању“. Ода-

бој неће одрећи љубави првазином својим равнинама. Ја, на пример, често предвече напуштам рач и одем диним врло далеко, све док око мене не буду само равница и животиње, а изнад моје главе звездано небо. Онда се испружим на покривач, затворим очи, сањарим и преко свог малог радија слушам како пева Франк Синатра.
Џим Халер се дигне:
— А сад, кад познајете каубоје 1954, — рече пружајући ми руку, — наставићу да фотографисем ваш леги град. — И показујући га једним покретом главе, додаде смешени се:
— Жалим ако вам ова моја истинита прича буде покварила уживање у каубојским филмовима!
★
Да ли сте знали?
Први Европљанин који је са знао за кукуруз био је Колумбо. Он га је видео 1492 на Куби. Колумбо је о томе оставио забелешку датирану 5 новембра исте године: „Видео сам жито звано махиз“. Постоји, истина, мишљење да су викинци видели кукуруз још 1002, у Северној Америци, али оно није доказано. Уствари, ближи опис кукуруза објављен је тек 1535, у књизи шпанског природњака Свјезда, у којој се налази и слика кукурузног клипа. Доцније га још детаљније описује Хијероним Бок, 1539, и Леонард Фукс, 1542 године.

Јунаци са „АВАТРОСА“

РОМАН ОД Е. КОРМА

Њањем да ће ми показати тајнег скровиште.
Шпањолак је одјахао врло рано са слугом. Признајем да ме је његова личност јако занимала, нарочито откако се оно у планини показао као прави јунак. Ја сам био одушевљен његовим подвигом и жалио сам што му на расстанку нисам стегао руку.
После доручка посетно сам Мартина, Сиромаха, лежао је у постељи, блед и изнемогао. Кад ме угледа, љубазно се насмеши.

Стриц кврциу кључићем. Кутуница се отвори и ја занемех од изненађења. Била је препуна драгог камења, које се преливало у свим дугиним бојама. Ту је било брилијаната, рубина и смарагда. Крупна зрна бисера тајанствено су се мигољила између заслепујућег блеска драгог камења. Чинило ми се да и не дишем.
— О, чика-Виче! — излете из мене одушевљен усклик. — То сигурно много вреди?
— Да, Диме, много, — насмеши се он. — У овој кутуји лежи огромно богатство, због кога је проливено много крви и суза.
— На онда, чико, — једва изустих ја, — зар није грех да то узмеш?
— Ко зна, мили мој... Можда и није. Најзад, ја ћу се постарати да га тако употребим да оно опере крв која сад на њему лежи.
Показало се да сам овога јутра преспаво све оно што је било занимљиво видети. Стари Џим уручио је моме стрицу не само кутују с драгоценостима, већ му је казао и где лежи закопано злато. Све се то свршило без мога присуства и ја сам био страшно љут на самог себе. Чика Вик ме је мало утешно обе-

— Хвала ти што си ме посетио, Диме. Ти си искрен пријатељ.
Он ми пружи леву руку и ја се са задовољством рукавах с њим.
— Шта је, Мартине, рђаво?
— Упитих га.
— Није добро, Диме. Само, могло је бити и горе. То ме једино теши. Али, од свега је најгоре што треба лежати... А да они мене не оставе ов-

Срећа је што је он путовао с нама.
На вратима се зачу кашљање. Стари Џим је ушао у собу. Сада, по дану, лепо се видело да је то врло стар човек. Кестењаста кожа на његовом лицу била је сва изборана, као кора печене јабучке. Висок, плећат старац нишао је погнуто, као да се на њега навалила сва тежина минулих година. Увенуле очи уморно су гледале.
Он се љубазно поздравио с Марином, а мене је погледао с топлином, готово с љубављу.
— Ви сте нешто говорили о доп-Мигуелу? — запита он. — Он вам је јуче помогао... Али, боље што је отпутовао.
Изненадих се.
— Господине Џиме, — упитих га утиво, — шта значе ове ваше речи?
Старац се насмеши неким безбојним осмехом.
— Мили мој, зови ме просто „Диме“; ја сам на то навикао. А за доп-Мигуела могу рећи једно: што је даље одавде, то је за све нас боље.
— Зашто? — навлањивао сам ја. — Он нам је јуче учинио велику услугу.
— Зато што је разбојник. Он обично пљачка путнике у истом оном кланцу у коме сте и ви били нападнути.
Ја се сетих Шпањолчеве приче о човеку који је задржао и опљачкао цео караван. — Да није то он о себи говорио? — упитих.
— Разуме се, о себи, — рече Џим. — Он је најопаснији есперато у читавом крају и ја не волим што се сад овде појавио.
— Али, он је отпутовао у Кверету.
— Тхе, ко га зна... У сваком случају, капетан ће приликом повратка предузети мере предостројности...
И стари Џим изиђе, оставивши код нас недоумицу и немир.
— Ето каква је наш познаник! — жалосно изјави Мартин. — Жао ми је, то је храбар човек. Само, зашто да га се бојимо? Он је наш пријатељ.
(Наставиће се)

Тригера у Термопилском кланцу

На страницама грчке историје описана су многа херојска дела, али међу најубудљивија спада битка у Термопилском кланцу, која и данас, после толико векова, заноси и узбуђује људе.

Упролеће 480 године пре наше ере, као огромна лавина кретала се персиска војска под краљем Ксерксом да пороби Грчку. Да би прешао са азијског на европско копно, Ксеркс је наредио да се у Хелеспонту направи мост од лађа. Грчки историчар Херодот прича да је Ксерксова војска прелазила преко тога моста седам дана и седам ноћи док се из Мале Азије није пребацила у Тракију. То је била разновидна војска, састављена од војника из разних крајева, међу којима је било и Африканаца обучених у лавље коже. Да би одушевио војнике за борбу, Ксеркс им је обећао баснослован плен. Један део војске кретао се копом, уа обалу, док је морем, такође уз обалу, пливила флота.

Пре отсудног напада, Ксеркс се обратио Демарту, бившем спартанском краљу који је добегао њему и с њим пошао на Грчку:

— Демарте, ти си Јелин и рећи ми истину: да ли ће се Јелини одупрети и борити се против нас?

— Краљу, ја хвалим све Јелине, али ћу ти рећи само о Спартанцима, — одговори Демарат. — Они ни по коју цену неће пристати да поробим Јеладу. Бориће се против тебе, па макар сви остали пристали уза те. Ако их у бој пође хиљаду, или мање, или више — опет ће се борити. Упамти: кад се Спартанци боре појединачно, онда ни за ким не заостају, а кад су на окупу, онда су већи јунаци него ико други. Иако су слободни, они ипак то нису сасвим. Над њима је господар њихов закон и они га се боје више него твоји људи тебе. Што им закон заповеда, они то чине, а увек им заповеда исто: да никад не беже, па макар се налазили у боју против далеко бројнијег непријатеља, него да остану на свом месту, па или да победе или да изгину.

Међутим, Ксеркс је овај Демаратов одговор узео за шалу и кренуо с војском, па је освојио северну Грчку. Улаз у средњу Грчку бранио му је Термопилски кланец, где га је чекао Спартанац Леонида са 4.000 људи. Дошло је до сукоба. Персијанци су падали као снопове, али су за њиховим одредима ишле вође и бичевима тукле војнике, гонећи их напред. Но, Грци су јуначки одолевали свим нападима. А тада се међу њима нађе један издајник по имену Ефијалт, који показа Ксерксу стазу којом се улази у Термопилски кланец, па су Персијанци зашли Грцима с леђа.

Видели то, Леонида отпусти савезнике и остаде са својих 300 Спартанаца. Борба се и даље водила с несмањеном жестином. Пошто су поломиле коља, Грци су потегли мачеве и јурнули на непријатеља. Али, то је била неравна борба. У једном тренутку Леонида је пао, а убрзо за њим изгинуло је и 300 његових Спартанаца, који су пре тога четири пута отбили персиски напад док су отели тело свог мртвог вође. У тој борби пали су многи истакнути Персијанци, а међу њима и два Ксерксова брата. На месту где је Леонида погинуо подигнут је споменик у облику лава, а на њему је написано: „Путнице, иди у Спарту и рећи јој да смо овде изгинули покоравијући се њеним законима“.

Термопилски кланец је теснац у Грчкој између брда Анопеја и Малијачког Залива. После ове победе Ксеркс је провалио у средњу Грчку, заузео Атину и порушио је. Али, његова слава била је кратког века. Јер, док је Леонида својом и својих другова крваво испишивао једну од најлепших страшица у историји света, докле су се остали Јелини окуљали да се поново упуште у неједнаку борбу против непријатеља. До сукоба је дошло у Саламинском заливу, где је 380 грчких лађа дочекало више од хиљаду персиских. Грчку флоту предводио је славни адмирал Темистокле. У јеку борбе, са свих страна заорали су се охрабрујући плакници упућени Јелинима: „Напред, синови Јеладе, ослободите отаџбину, избавите децу и жене, ослободите храмове отаца ваших и гробове дедова ваших; један Јелин бој одлучиће вашу судбину“. Ови плакници још више распале Грке и наста страховит бој. Персиски бродови доведени су у шкрипац; њихов пораз био је на прагу. Ксеркс је све то посматрао с некрот узвишења и кад је видео исход почео је да ураиче и да цепа одељо, па се надао у бекство. До Хелеспонта пропала су му од глади три дела његове војске.

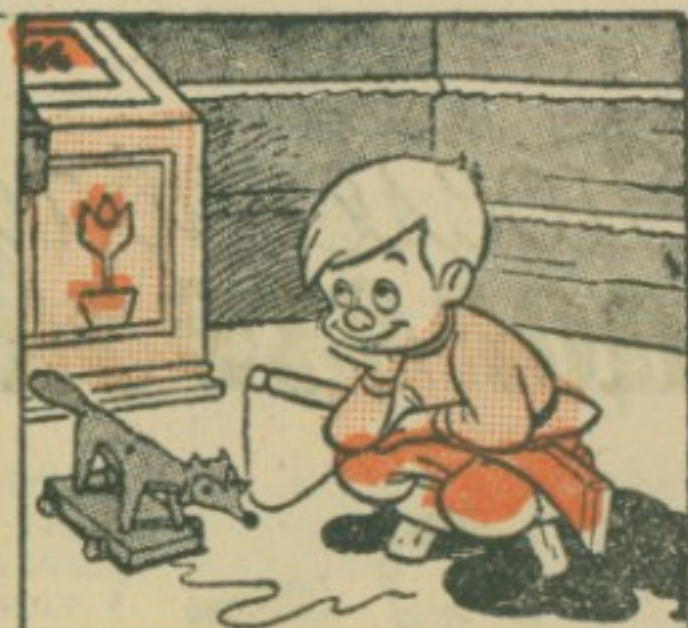
АНДАМАНИ

У Бенгалском заливу налази се група од двадесет острва, од којих су четири већа, и сва су позната под једним именом — Андамани. На овим острвима има и вулкана, обале су им доста разуђене, а око њих има доста корала. Један корал који носи назив „десет гради“ дели острвску групу Андамана од суседне групе острва Никобара. Андамани заузимају простор од 6.497 квадратних километара. Клима на њима је веома топла, али је ублажава свеж ветар с мора. Киша неравномерно пада. Острва су прекривена дунглама, у којима расту и скупоцена дрвета, која се извозе. Уређене су и плантаже пиринча, има кокоса итд. Домороци дове велике корњаче и скупљају птичја гнезда, која служе за исхрану људи.

Становници Андамана су Негрити, тј. племена нискога раста. Они имају кудраву косу и тамну пут. Мали су, дивљи и необуздани. Некад су били познати гусари. Године 1858 Велика Британија анектирала је Андамани. Андаманици су заправо пигмеји азијске гране и одржали су се на јужном делу острва. Од времена анексије почели су брзо да изумиру и сада их има врло мало. Њихово највише божанство је Пулуда и оно је везано с громом. Баве се ловом и сабирају храну, коју замењују за разна добра. Одело им је кећеља од лишћа. Колико им личе на кошнице. Секире праве од шкољки. Имају свој језик са више наречја. По степену културе они више припадају пракултури.

ВЕОМА ДАВНО И ДАЛЕКО ОДАВДЕ НА ИВИЦИ ЈЕДНЕ ВЕЛИКЕ ШУМЕ ЖИВЕЛИ СУ ПЕТРУШКА И ЊЕГОВ ДЕДА

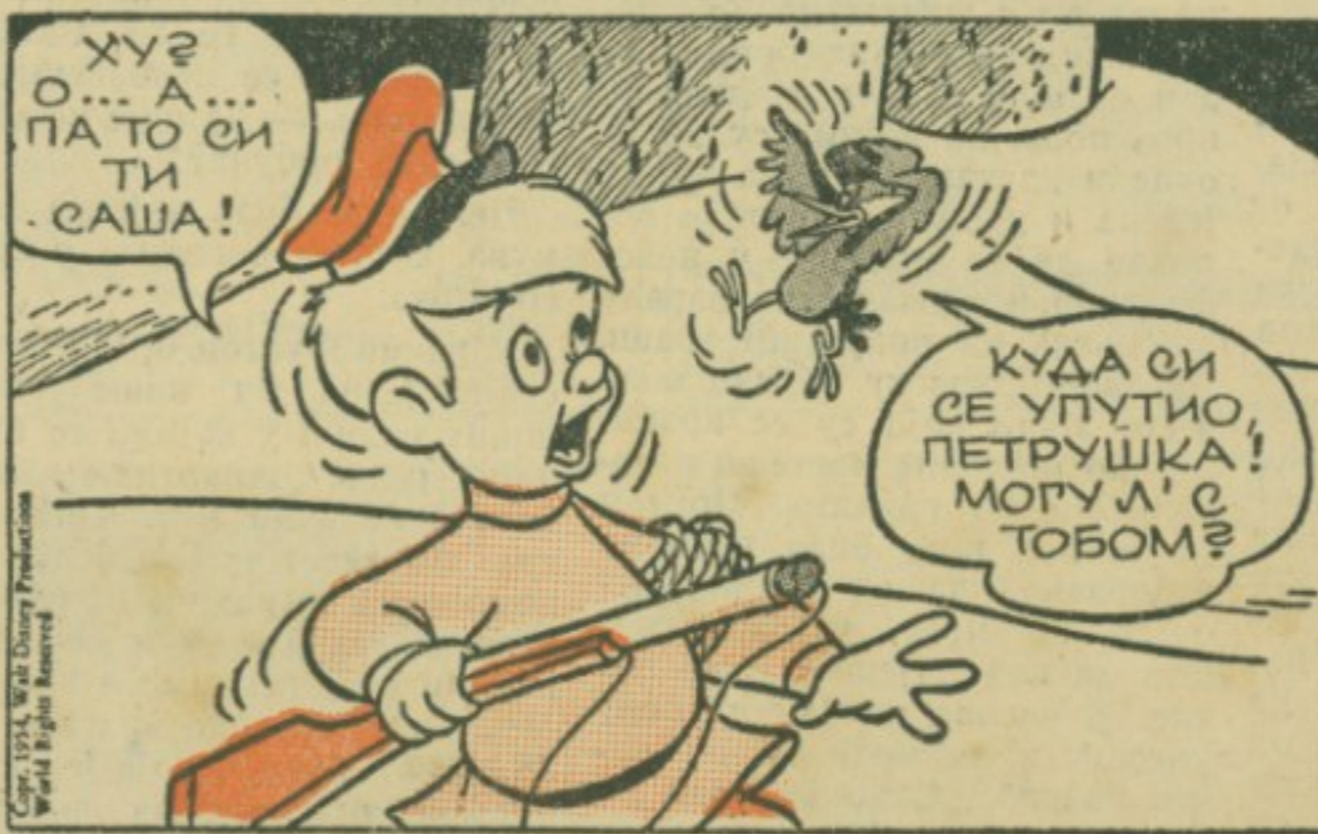

ПЕТРУШКА ЈЕ СТАЛНО САЊАО О ТОМЕ ДА ЈЕДНОМ ПОЋЕ У ЛОВ НА СТРАШНОГ ВУКА ИЗ ШУМЕ

ЈЕДНОГ ДАНА, ДОК ЈЕ ДЕДА ДРЕМУЌКАО КРАЈ ОГЊИШТА... ДОВОЛНО САМ ВЕЛИКИ И ЈАК ДА СЕ ОГЛЕДАМ СА ВЕЛИКИМ ВУКОМ!

АЛ' ЋЕ СЕ ДЕДА ИЗНЕНАДИТИ КАД СЕ ПРОБУДИ!

ХУ? О... А... ПА ТО СИ ТИ САША!

КУДА СИ СЕ УПУТИО ПЕТРУШКА! МОГУ Л' С ТОБОМ?

ПОЋИ, САША!... ИДЕМ ДА УЛОВИМ ВЕЛИКОГ ВУКА!

ОХ! ТО ЈЕ БАШ ЗА МЕНЕ!

ВУК СВАКАКО И НЕ САЊА ШТА ГА ДАНАС ЧЕКА!

В...В...ВУК!

НАСТАВИЋЕ СЕ I

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

НИШТА БЕЗ ОЛОВКЕ И ХАРТИЈЕ...

У једној старој причи говори се о човеку коме је пада на ум нека дивна мисао и он је њоме био толико усхићен да је сматрао за најсрећнији тренутак у свом животу баш тај кад му је она пала на памет. Али, занесен том великом срећом, он је на једном увидео да је ту дивну мисао — заборавио. И постао је због тога јако несрећан.

Тако у причи, али и у свакодневном животу догађа нам се често да заборавимо многе мисли, које иако нису онако дивне, ипак су важне. Свакога дана сретамо људе који су понешто заборавили, па су неки због тога просто очајни. Ето, често видимо људе како читају, а кад их после извесног времена упитамо шта су читали, многи не могу да се сете баш важних детаља из књиге. Ово нам говори да треба читати пажљиво и записивати све добре и нове мисли које нам се јаве приликом читања.

Белешке су од велике важности и њих су правили многи знаменити људи. Тако је Чарлс Дарвин правио чита-

ве гомиле забележака, јер није пропуштао ниједну нову мисао која би му се јавила. Прича се да је филозоф Хобс кад би пошао у шетњу увек носио уза се штап у коме је било скривено перо и мастило, а у њему је држао свеску. То је чинио да би увек могао да забележи нову мисао. За великог уметника Леонарда да Винчија каже се такође да је увек носио уза се оловку и хартију, па је, поред осталог, забележио и покрете птица у лету.

Записивањем се мисао јаче урезује у наше памћење. Није корисно читати много а мислити мало, јер ћемо од свега онога што смо прочитали мало запамтити. Због тога треба све записивати, па ће нам записивање постати једна не само корисна него и пријатна навика. У једној причи, неког човека снашла је тешка несрећа и он, сав очајан, узвикнује: „Тренутак овог ужаса нећу никад заборавити!“ На то му је жена додала: „Забораваћеш ако не забележиш“.

Наше духовно богатство често зависи од „инвентара“, од збира наших духовних спро-

виња, тј. мисли и досетак којима се служимо. Белешке нам често помажу да боље оцелујемо мисли. Неки психолози кажу да је један од најсигурнијих начина да задржимо мисао у сећању да је здружимо с неком другом претставом која се чврсто урезала у нашу памет. Али, треба запамтити да је мисао лаша тек онда кад смо је забележили. Кад усретсредимо нашу мисао на нешто, често се појави нека нова непозвана

мисао, па зато треба да будемо навикнути да хватамо такве мисли. Биће нам од користи чак и ако забележимо не споредне мисли у њиховој првобитној, грубој форми и тако их сачувамо за дошњи испитивање и прераду. Било је књижевника који су

своје мисли забележили на комадићима хартије и онда их слагали у архиву. С времена на време они су ту архиву прертали и мисли сребривали, употпуњавали и коначно од њих стварали нове и садржајније. Има људи који свакога дана, без обзира на то како су расположени, забележе неку нову мисао. То знатно помаже промишљивости и јаснијем мишљењу. Ако приликом читања наиђемо на мисао за коју нам се чини да осветљава неки предмет, која је понд или нас изненађује, онда је просто прави грех не задржати се на њој и не забележити је. Тако ћемо обогатити своје духовне резерве. Ако то не учинимо, онда можемо бити сигурни да ће нам се та мисао после неколико часова изгубити из сећања, или ће је затрпати гомила других уписака.

Све ове напомене показују да је необично важно за сваког човека да прави белешке о свему што види и о чему размишља, али само под условом да је то корисно и важно. Захваљујући таквој навизи остала су до данас многа дела која чине добар део темеља савремене културе. Многи образовани људи у свету стекли су своју културу захваљујући баш томе што су читали са оловком у руци. Кроз њихову главу мисли из књиге нису пролазиле као облаци преко неба, већ су се упијале у њу.

После двадесет и два часа ДОЛАЗЕ ЖУТИ ПАТУЉЦИ

да испитају колико дуго један човек може да издржи а да апсолутно ништа не ради, и у којој је мери једноличан посао узрок несрећа и грешака при раду. Овога лета Хеб и Бекстон обавили су први део задатка.

им је забрањено да говоре.

Студенти су остали сами у својим собама. Опит је почео. Кроз стаклена окна на затвореним вратима „хелија“ професори су без престанка посматрали своје „жртве“. Првих осам часова већина њих је спавала или дремукала, а затим су, како су касније испричали професорима, готово сви до једнога почели да мисле о предметима које су у претходном семестру слушали и да у себи рецитирају или „певају“ све песме и оперске арије којих су могли да се сете. После деветнаест часова опит је постао узбудљив. Како су за њега били изабрани најинтелигентнији студенти, који су своје „доживљаје“ могли да испричају верно, без претеривања и додавања, професори су на основу њиховог причања утврдили следеће: већина студената почела је после 22 часа да добија халуцинације и оно што су за то време видели могло би се упоредити с фантастичним тродимензијалним филмовима. Један од њих сатима је „штао“ кроз поља на којима су пасле овце и „лутао“ шумама пуних јелена и кошута. Други је веровао да се налази у некој фабрици и да надгледа израду хладњача на покретној траци. Двадесеторна су видели мале жуте људе који су се врзали око њихових постеља и трчали им по грудима. Притом је већина њих била потпуно заборавила да од тамних начара не могу, уствари, ништа да виде. Неки су већ после 26 часова почели да вичу помоћ и да моле да их пуште из соба. Само је један једини издржао 135 часова, и за то добио 120 долара. А сви су се сложили у томе да је неупоредиво лакше зарадити новац радом, него потпуним нерадом.

Сваки студент може да заради двадесет долара на дан, и то — не радећи ништа. Занимљивост је да се јаве професорима Хебу и Бекстону.

Ова привлачна објава појавила се крајем јуна ове године у аули Мак Гиловог универзитета у Канади. Многи студенти, који за време летњег распуста морају да раде да би за следећу школску годину осигурали себи материјална средства, пријавили су се да би, бар једанпут, нерадом, уместо радом, заслужили потребан новац.

Још од јануара ове године професори психологије Хеб и Бекстон почели су припреме за један велики и значајан опит. Наиме, Мак Гилв универзитет ставио им је у задатак

Кад су се одређеног дана у једном забаченом крилу универзитетске зграде сакупила педесеторица одабраних, од око 200 пријављених, студената, професори су им још једном поновили да се њихов посао састоји у томе да ништа не раде. Затим је сваки од њих одведен у засебну малу одају, сличну затворској ћелији, у којој се, као једини намештај, налазило пољски кревет с великим јастуком од гуме. На очи су им ставили начоари с тамним стаклима, на руке рукавице и неке циви од тврдог картона, тако да нису могли да покрећу ни руке ни шаке, а затим их положили у постељу. Рукавице и картонске оклопе за руке скидали су им за време јела, док су начоари морали стално да држе на очима. Поред тога, било

но аутоматски бројао је и бројао, све док није запао у неку врсту несвести. А кад је дошао к себи, поново је бројао. Професор Хеб издржао је још мање — свега 36 часова. Воћ после 20 часова лежача и нерада, пред њим је, све до најмањих ситуација, почео да се одвија тродимензијални звучни филм читавог његовог живота. А после 30 часова њега је снапао такав страх, да је једва издржао још пола дана.

Телесно и умно здрав човек може да издржи без рада само 18 до 24 часа — то је закључак до кога су Хеб и Бекстон дошли после заврше-

них опита. После овога времена долази до депресије, настају халуцинације, јавља се страх. Крајња граница потпуног нерада је 135 часова — колико је издржао онај један студент — док просечно време износи око 65 часова.

Занимљиво је да је између халуцинација већине студената и њихових ранијих, стварних доживљаја постојала извесна веза. Показало се, на пример, да је студент који се лежећи у ћелији „нашао“ поред покретне фабричке траке, претходног лета заиста радио у некој фабрици. Професор Бекстон видео је и бројао шарене кругове вероватно због

тога што се у свом свакидашњем раду често „бори“ са цифрама. Међутим, остало је необјашњено због чега је већина студената у својим халуцинацијама видела мале, жуте људе.

Идућег лета наставиће ова два научника своје огледе да би утврдили колико дуго у току дана један намештеник или радник може да издржи на једноличном, досадном послу а да то не утиче на његову психу и да му пажња не ослаби. Јер, до несрећа при раду не долази само због недостатка заштитних средстава и физичког замора, већ и због — досаде.

Најезда мајмуна у ЊУЈОРКУ

У суботу 11 маја 1946 године, око 10 часова ујутру, затреперили су светлосни сигнали у једној полицијској станици у Њујорку. Истовремено су забрњала и сва телефонска звонца у њеним канцеларијама, а кроз неколико тренутака зачули су се звуци за узбуну. Оближње улице зачиреле су се од узнемиренних грађана. „Шта се то догађа? — питали су се необавештени пролазници. — Да није пожар? Или нека побуна?“

Не. То је била најезда мајмуна, која се догодила у срцу Њујорка.

У улици Фултон број 215 постоји једна од више тамошњих радњи у којима се продају разне животиње: пси, мачке, мајмуни итд. Тога јутра, пре десет часова, један од помоћника у радњи приметно је да се један мајмун заглавио између решетака свога кавеза. Младић је отворио врата и избавио животињу, која је искористила прилику да побегне напоље. Човек се још није био снашао, кад деветнаест других мајмуна, уз радосне крике, јурнуше за својим другом.

Тренутак доцније, пошто су се вероватно тајно „договорили“ да не би било нимало лепо ако би своје другове оставили иза решетака њихових затвора, они се вратили у радњу и, док дланом о длан, поотвараше врата на преостала четири кавеза и још четири групе од по двадесет мајмуна прекрилише радњу. Док је продавац чинио очајничке покушаје да ухвати бар неког од њих, један мајмун је притиснуо кваку врата која воде у ходник и тамо открио ле-

ствине прислоњене на неко отворено прозорче. За њим је пошло 99 његових другова и тако су сви заједно избили на кров.

Један продавац у оближњој бакалници баш се налазио на трећем спрату радње и показивао муштерији тек приспеле цакове с кафеом, кад се права поплава од четрдесет мајмуна бучно сручила иза њега кроз отворен прозор. Двадесетак четворножних освајача зачас је распоридо неколико цакова с кафеом и зачинима. Док је

ло, кад тамо — десет мајмуна је уживало под тешевима.

Пуних 35 минута ватрогасци су, колико год их је било, ловили животиње, трчећи горедоле, спуштајући се низ јарбол, оптрчавајући око кола с великим лествицама, пењући се уз степенице и суљајући се низ оградну. Тада је одјекнуло пожарно звоно. Кад су кола кренула, десетак мајмуна се окачило о њих, док су други још били непод тушева. После стотинак метара кола су већ била на циљу, јер су их били позвали да из једног стана извуку неколико мајмуна. Један човек посматрајући придошлице, рекао је:

— Звали смо их да нас спасу мајмуна, а они нам довели и друге!

У оближњој цркви диригент хора баш је био почео пробу. Дао је знак за тишину, узео

продавац јурнуо да спасава свој иметак, купац је стао да бежи низ степенице, а за њим се ступило још двадесетак других муштерија.

У одељењу за воће налазила се већа количина банана. Оне су, истина, биле помало зелене, али су ипак имале пријатан укус. И тада је почела права гозба. За то време присебни продавац је затварао прозоре на трећем спрату, а затим све излазе. Двадесет минута доцније, четрдесет мајмуна већ се налазило у рукама претставника Друштва за заштиту животиња.

Недалеко одатле, у Ватрогасном дому у улици Фултон владао је потпун мир на свим спратовима. Два ватрогасца су на првом спрату играли шаха, кад један рече нестрпљиво:

— Шта чекаш? На тебе је ред!

Други, гледајући изнад шаховске табле, одговорио је запањено:

— Пет мајмуна спустило се низ катарку, а један је држао фудбал у рукама!

Минут доцније, једна позната рука одврнула је велику катарку и вода је потекла кроз све тешеве. Врата купатела су се широм отворила и кроз њих је улетело још пет мајмуна, који су се весело спустили низ катарку. Идући истим путем за њима, један ватрогасац је полетео у купати-

дијапазон и подигао прст да би одмерно такт. Одједном, један дечак из хора прснуо је у гласан смех:

— Ено га, мајмун на клавиру!

Ено и другог где улази кроз прозор!

Кад су дечаци дотрчали до клавира, мајмун се већ клатио на лустеру...

У кафанама, становима, канцеларијама — свуда су се појављивали мајмуни и људи нигде нису имали од њих мира.

Ватрогасци, полицајци, обични грађани — сви су се били дали на посао да ову њујоршку четврт спасу мајмуна, али су била потребна пуна три месеца док су их све похватили.

ПРЕИСТОРИСКИ АЛАТ

На скупу америчких археолога, један поларни истраживач изнео је занимљиве податке о преисториском алату. Он је у арктичкој области наишао на изванредно мале, танке ножеве, чија се оштрица може видети само увећавајућим стаклом. Том су алатком преисториски људи изводили разне гравуре у слоновој кости. По мишљењу археолога, ти су алати прављени пре 10.000 година. Они нису дужи од 25 милиметара и личе на графомонску иглу, само што нису округли, већ четвртасти. Слични алати налажени су и на Аљасци и у пределу Хадзоновог Залива на Гренланду.

Шта је постао пре: ГУСЕНИЦА или ЛЕПТИР?

Мало је појава у природи занимљивијих од преобраћања ружне гусенице у шареног лептира. Размишљајући о томе, људи готово неизбежно постављају питање: шта се на земљи појавило пре, гусеница или лептир?

На ово питање дао је недавно одговор зоолог Снодграс у својој студији „Метаморфоза инсеката“. Он сматра да првенство припада лептиру и да се лептирова гусеница јавила много касније. По његовом мишљењу, први лептирови уопште нису пролазили кроз стање ларви, већ су се из јаја непосредно легли млади, веома слични својим „родитељима“. Свакоме ко би их видео — под претпоставком да је тада имао ко да их види — било би одмах јасно да су то лептирови. Исти случај био је и са свим осталим инсектима који данас познати део свог живота проведу као ларве.

Снодграс иде још даље. Он тврди да лептирова гусеница уопште није неразвијен лептир. На неки, досад још необјашњив начин из лептирових јаја постају две животиње, од којих свака претставља другу „личност“, води посебан живот и нестaje. У телу гусенице налазе се ћелије из којих ће се развити млад лептир, само су оне неразвијене и привремено неактивне. Кад се живот гусенице приближи свом нормалном крају, то јест смрти, нарочити хормони почињу да дејствују на успаване ћелије лептира и оне почињу да се развијају. Из тих ћелија постају крила, очи, пигмент и остали делови лептировог тела. Укратко, гусеница се не претвара у лептира, већ јединоставно умире, а из успаваних ћелија које су „становале“ у њеном телу развија се крилати инсект. Теорија занимљива, али необично смела.

Светлећи организми и осветљавање будићности

Међу најзанимљивије опите које многи стручњаци данас врше долазе они који се одnose на проблем практичне примене органске светлости и светлећих животиња. Од ситњих микроба до крупних кичмењака, небројена жива бића производе светлост. Пре десет година, француски физиолог Рафаел Дибоса употребио је светлосну енергију неких микроба у једној лампи, која му је служила читав месец дана. При овој светлости он је чак и читао. Но, најпознатији случај практичне примене органске светлости извршен је 1900 године на великој Париској међународној изложби. Тада је за осветљавање једне простране сале успешно употребљена култура светлећих фотобактерија. Недавно је откривена и издвојена светлећа органска супстанца „луциферин“ и постигнути

значајни успеси у проучавању начина производње физиолошке светлости. Многи научници сматрају да није далеко дан кад ће људи, по угледу на светлеће животињске организме, употребљавати светлеће молекуле, који ће бити много економичнији од данашњих светлосних извора. Француски физичар Арман Финеле сматра да ће се за неколико деценија флуоресцентне органске материје успешно употребљавати у сијалицама и светлосним цевима.

ЗУБИ БЕЗ КАМЕНЦА

Статистички је утврђено да у Тексасу 43 од сто дечака имају зубе потпуно чисте од зубног каменца. Ово се тумачи тиме што она пију воду којој се додаје флуор. Пре флуоризације воде, деча са зубима без каменца било је само 13 од сто.

ТАЈНА ТЕТКАЉУБИНЕ ШКОЛЕ

ДОК ЈЕ ЗЕКА ЈУРЕКИ ИЗГУБИО ДАН, СРЕТА, И НЕ ЖУРЕКИ, ИСПИТУЈЕ СТАН.

ТУ У СОБИ ДИРЕКТОРА ТОШЕ НЕМА СУМЊЕ, ИМА НЕКИ ТРАГ. ПРЕТРАЖИКУ ДОБРО СВАКО ЊОШЕ, АКО ГРЕШИМ, НЕК МЕ НОСИ ВРАГ.

ШТА ЋЕ ОВО БЛАТО НА ДРШЦИ ОД ЗВОНА ХМ! ДА НИЈЕ ЗАТО ХРОМА СТОПА ОНА?

двдесет пунта бичи

ван на коју се пре неколико година спустио. Међутим, из авиона су сви брежуљци, равнини и пенушаве реке изгледали исти. Неколико јутара излетао је његов „Фламинго“ из Сиуада Боливара, да би се исте вечери вратио. Готово читаву своју уштећевину потрошио је Енцел на бензин, а златну долину није нашао. Због тога је у близини Аујан Тепуија — Баволове Планине — подигао мали логор и крај њега искрчио комад земљишта за узлетање. Тако је био 300 километара ближе свом циљу, руднику злата или златоносној реци, јер он није тачно знао где је Вилијамсон нашао своје благо.

Аујан Тепуи је прави цин међу тим брдима, боље рећи планинама, са заравњеним врхом. Плато на његовом врху захвата око 900 квадратних километара. Милионица година дубиле су га кише и ветрови и утиске на његовој северној страни кањон у облику оштрог угла. Из тог кањона избјегла је брза пенушава река,

Ориноко Јвано је пространа долина слична базену, из које, као да су изникли из каквог магичног семена, штрче брегови и брежуљци толико богати гвозденом рудом да лет помоћу компаса уопште није могући, јер се његова игла врти као бесомучна. Јужно од те долине простире се област препуна брежуљака са заравњеним врховима, одвојених један од другог брзим рекама и речичама.

Најзад, пошто је авион дуго летео изнад зелене џунгле и пенушавих сребрних трака воде, спустио се на једну травну зараван. Вилијамсон је изишао из њега и пошао уз реку која је противала недалеко одатле. Пилот га је убрзо изгубио из вида. После једног часа вратио се, носећи у врећи око десет килограма злата у грменима. Без иједне речи попео се у авион и дао пилоту знак за полетак.

За тај лет, пун опасности, у земљу коју би га најбујнија ма шта тешко могла да дочара, пилот Енцел добио је 5.000 долара. Убрзо после овога он је сазнао да је стари Вилијамсон умро...

Сећање на старог истраживача и његову врећу пуну злата није Енцелу давало мира. Године 1935 он се вратио у Венецуелу да потражи тајанствени рудник који је Вилијамсон за пилот један час напустио богатом. На свом малом „Фламингу“ упутио се из Сиуада Боливара према џунглама, уверен да ће лако наћи и препознати брдску зараван

која је привукла Енцелову пажњу. На њеним обалама нашао је он неколико ситних зрна дијаманата, али од злата није било ни трага. На ипак, Енцел је веровао да ће у тој реци, или негде у њеној близини, наћи оно ради чега је и дошао у џунгле Венецуеле.

Треба бити необично храбар па се усудити на лет авионом — кроз кањон. Али, Енцелу није недостајала храброст и он је на свом „Фламингу“ полетео између његових плаво-сивих зидова.

Предео који се пред њим указао могао би се впоредити једино с неком циновском сликарском галеријом у којој би све слике претстављале — водопаде. На десној страни кањона, из самог његовог каменог зида, с хуком се сливао огроман водопад. Одмах крај њега, само са још веће висине, сливао се други. Затим још један, а мало даље још четири, све један до другог. Толико их је било да је Енцел убрзо престао да их броји. А тада, иза једног завијутка, угледао је нешто што би се могло назвати вертикалном реком. Готово из самих облака, с тундром која је заглашавала брујање авионског мотора, падала је широка река и нестајала у мору пене у долини. Излазћи опасност и авион и себе, Енцел се спустио на дно кањона. Према његовој процени — а он је имао изабрано око пилота — ширина водопада износила је преко 150 метара. А тада, готово у вертикалном лету, впутио је „Фламинго“ навише, да би помоћу висинског одредног његову висину. Није просто могао да верује својим очима: висинскомер је показивао нешто преко 800 метара! Водопад који је открио далеко је премашивао све велике, познате водопаде на свету.

Енцелова процена била је прилично тачна. Кад је, 1949 године, експедиција америчког Националног географског друштва измерила висину овог гигантског водопада, названог Енцелов Водопад, утврђено је да га је Енцел чак „потценио“. Наиме, водопад је висок 980 метара, што значи да је двадесет пута виши од Нијагаре.

Области око реке Оринока већ више векова претстављала су научнике-истраживаче земљу чуда. „Географија је у том крају изгубила разум“ — казао је једном један од њих. Рекао је то с потпуним правом, јер где се још може наћи река која тече у два потпуно супротна правца! У тој области лежи и Монте Роранма, планина која у свом источном делу, на једној великој равнини, крије џунглу у којој је биљни свет старији од биљног света у осталим крајевима земље. Опisuјући тај забавни кутак у свом роману „Ишчезли свет“, Конан Доил није могао да сублише приказива у помоћ машту. Јер, тамо стварност занета превазилази и најживљу машту.

Енцелов водопад видело је досад свега тридесет људи, јер до њега није лако доћи. Године 1937 Енцел је, заједно с двојицом искусних планинара, покушао да испита одакле извире река која се сурвава с такве висине и откуд јој та огромна количина воде. На пут је опет пошао својим „Фламингом“, али се вратио пешине. Авион се срећно спустио на један мали плато недалеко од водопада, али одатле није могао да узлети. До места где почиње водопад нису могли доћи, али су ипак нешто утврдили: да је он, уствари, „завршетак“ једне реке по норнице, која избјаја из зида кањона на 60 метара испод његовог врха и одатле пада у долину.

Цини Енцел ипак је нашао злато. Додуше не тамо где га је тражио, већ у Костарики. Он сад има 65 година, али у њему истраживачки дух још није умро. За време другог лета до „свог“ водопада он је, источно од Баволове Планине, у каменитом и тешко приступачном пределу, приметио рушевине неког старог града. Стари Енцел спрема се сада да на свом новом авиону испита ово старо насеље, које можда потиче из времена неке још непознате цивилизације.

СТАРО ГОСТОПРИМСТВО

Седосмо у два чамца и отиснусмо се на узбуркани Дунав. С лева и десна велики таласи запљускивали су наш лаки чамцао као да су хтели да га разбију. После војње од једног и по часа стигосмо најзад, на наше велико задовољство, до подножја хридли на којима је подигнута стара историјом богата, београдска тврђава. Тада ступисмо на земљиште кнежевине Србије. Утисак што га је да мене на први поглед учинио Београд остаће незабораван и особит...

Тако описује своје путовање од Земуна до Београда и свој долазак у Београд чешки научник Сигфрид Капер, који је посетио наше крајеве 1850 године. У свом делу „Пошаем Подунављу“ он је забележио многе занимљиве појединости из наше земље. Овде ћемо изнети неколико његових запажања о гостопримству Београђана.

Говорећи на једном месту да су гостинице у Београду неуредне, Капер каже: „Тој запуштености много је крива и

та околност што се у овој земљи држи још за свето — обичај гостопримства“. А на другом: „Госта почастити то је најсветија дужност код Срба и код Турака. Али, тај обичај остаје код Срба много лепши и бољи, захваљујући посредовању госпођа. Најсиромашнији Србин труди се да свога госта што лепше почастити“.

Ако Србин нема ништа, прича даље Капер, он ће госту понудити бар луду дувана, чашу вина, млека, кафе, мало воћа или нешто друго што би се нашло. Код богатијих Срба тај обичај се врши с многом, треба рећи, необичном пажњом и уљудношћу. Посетиоци, ма ко он био, дружа и мање имућни своју кесу са свежим дуваном и нико није толико сиромашан а да гост од њега не би добио ипак ситно искрижаног дувана. Затим Капер пише да је био позван у госте код некога имућног господина З., чија се кућа налазила далеко од Здања, у некој доста забаченој улици. Он је био принуђен да велику, тешку и зарђалу капљу сам отвори. Пошто је савладао све препреке које су се овде затекле у виду свакојаких справа, он је ушао у пространу просторију претрпану колима, гредама, бурадима и бачама, по чему му је убрзо постало јасно да се налази у дворишту, Улаз у кућу био је затворен и он није видео никде живе душе, али је „осетио онај пријатни мирис кухиње“.

Једна женска прилика циновског узраста изиђе из кухиње и запитала ме да ли сам ја онај господин који се нишчекује. Кад сам јој то потврдио, она позва једну девојку да ме одведе у башту, где су се били искупили други гости и чекали на мене. Ту сам нашао господина З. То је Србин старог кова, висок, плећат, кречак, нун, са првеним лицем и седим, готово белим брковима. Он ме поздравио стиском руке, с којим се не би постидео ни Марко Краљевић.

— Добро дошли! — узвикну он, па ми љубазно, смејући се, даше чашичу ракије и понуди да седнем до њега. — То је лепо од тебе што си се одазвао мом позиву. Такви смо ми Срби. Ми позивамо свакога који нам се свиди, иако га никад нисмо ни видели, па не знамо ни како се зове. Види, ни твоје име ја не знам, па си ми ипак био гост.

Хтео сам да му кажем своје име. — Немој, немој, не треба! — прекиде ме господин З. — Нисам ја позвао твоје име, нити тебе због твога имена, него сам позвао самога тебе. Дед! послужи се, попиј чашичу ракије, то је наш српски обичај. Ко за српским столом хоће да руча, тај треба да има чисто срце и чист стомак“.

Даље Капер описује како су се гостили у башти, а затим су кренули у трпезарију.

„Сва господа усталоше и пођосмо кроз башту до куће. Пред нама је ишла домаћица, јер по обичају она треба да уведе госте у кућу. Кад је стигла до главних степенца, она скиде своју обућу и замени је другом која је била спремна на претпоследњој степенци. На обичај скидања обуће строго се пазу у свим српским кућама. Пошто је госпођа своју обућу и по трећи пут променила, ступили смо у собу у којој ћемо, како домаћин рече, разапети своје шаторе. Насред собе био је дугачак сто који је био обилато постављен чинијама, тањирима, крчазима, боцама и чашама. У његовом прочељу светлила се једна огромна боца са жутом старом шљивовицом. Ту је било и сребрног посуђа. У прочеље је сео господин З., до њега с леве стране његова госпођа, а с десне ја, до госпође кадетан, а до мене поп, па остала чиновничка господа редом. У заузимању места Србин пазу на строги ред“. После тога Капер описује саму гозбу, на којој су се стално дизале здравнице.

МАЛЕ ЗАНИМЛИВОСТИ

НАРОД КОЈИ НИЈЕ ПОЗНАВАО ЗУБОБОЉУ

Прво јапански, а дошје и амерички, истраживачи пронашли су на северу Јапана, на обалама Охотског Мора, остак је једног изумрог народа који није знао за кварне зубе. Тај народ живео је и у јужном делу Сахалина, као и на Куришким Острвима. Према археолошким налазима, види се да су његови припадници знали за нож, кашик и виљушку. Шили су иглама, секали су дрва секирама, а набева су и нека сечива од кости која су употребљавали као бријаче. Имали су широко лице, истакнуте јагодице и узан нос. Ни у једној добањи нису нађени кварни зуби, иако се види да су доста издизани. Хранили су се рибом и дивљачи, док за обраду земље нису знали.

Процентни становништва у индустрији и занатлиству

Индустрија је географски највише везана за налазишта сировина и саобраћајне везе, а углавном се дели на тешку, лаку и прецизну индустрију. Ситна индустрија често прелази у занатство. Овде ћемо набројати колики проценат становништва у појединим земљама света ради у индустрији и занатству. Од целокупног становништва, у Белгији је укључено у индустрију и занатство 47,8 од сто, у Енглеској 46,1, у Швајцарској 45, у Немачкој 41,5, у Холандији 38,8, у Француској 33,6, у Америци 30,5, у Италији 29,3, у СССР-у 24,6, у Јапану 20, у Југославији 11,1, у Сирији 10,5, у Турској 8,8, у Бугарској 8, у Румунији 7,2 итд.

је прве утиске после операције. Фудбалери трче спорије, а коњи много брже по што је он раније сматрао. Мада су људи углавном исти какве их је замишљао, за њега је претстављао право изненађење што се они висином, дебелином и ликом, толико разликују између себе.

Првих дана Џонсон није могао да зна шта претстављају ствари које види и да би се навикао на њихов изглед могао је да их опипа. Кад је први пут угледао аутомобил, уопште није могао да погоди какав је то предмет све док кола, уз обичајени шум, нису кренула. Јер, Џонсон је „познавао“ аутомобил само по звуку.

Чак му је и узимање хране у прво време било проблем. „Ја сам замишљао да човек може да види храну на виљушци и у тренутку кад је принесе устима. Због тога ми се догађало да „загризем у празно“, јер сам виљушкуч држао сублише далеко од уста. Тек касније сам открио да храну, кад је већ на домаку уста, човек не може да види“.

ПОРЕМЕТАЈ У ЈАСНОЋИ ГЛАСА

Један немачки научник, испитујући квалитет гласа неке оперске певачице, запазио је да у јасноћи гласа могу да настану поремећаји због обољења носа, грла и плућа. Он је нашао и начин како да се анализом регистра гласа открије постојање извесних болести.

ПОСЛЕ ТРИДЕСЕТ ГОДИНА ТАМЕ...

Вилијам Џонсон, тридесетогодишњи учитељ, изгубио је вид пре но што је ушао у другу годину живота. Пре извесног времена над њим је извршена операција — била му је пресађена рожњача у десно око — и вид делимично повраћен. У једном кратком чланку Џонсон је описао сво-

ДВАДЕСЕТ ТРЕЊЕГ МАРТА 1918 ГОДИНЕ ОКО 7 И ПО ЧАСОВА ПАЛА ЈЕ КОМАНДА „ПАЛИ“ ТОГ ТРЕНУТКА „ДЕБЕЛЕ БЕРТЕ“ ПОЧЕЛЕ СУ БОМБАРДОВАТИ ПАРИЗ. АЛИ И ЊИМА ЈЕ ДОШАО КРАЈ. ЕВО, КАКО СЕ ТО ДОГОДИЛО.

Бомбардовање ПАРИЗА

Једног лепог мартовског јутра 1918 године, мукла експлозија потреса је сва прозорска окна у париској четврти Монпарнас. Ускоро је одјекнула друга, па трећа, све у размацима од двадесет минута. То је било бомбардовање усред бела дана.

Парижани су се већ били навикли на посете „ноћних Гота“, које је пратило завијање сирена. Они који нису имали деце нису чак више ни сналазили у склоништа. Међутим, овај смели напад по дану преназио је и уплашио и најхрабрије... Француски ловци, који су одмах узлетели, нису среди ниједан непријатељски авион. А од Париза до фронта све станице и страже за извиђање телефоном су давале исти одговор:

— Ништа се не види, ништа се не чује; ниједан непријатељски авион у ваздуху!

За то време, у улици Лианкур, где је после експлозије остала да зјапчи велика јама, један чиновник градске лабораторије подигао је комад метала и спустио га у цеп. Четврт часа докније, он је већ био у председништву владе.

— Шта је? — питао га је Клемансо. — Зар опет немачки авиони?

— Нису авиони, господине председниче.

— Гле, гле! — говорио је „Тигар“, гледајући га испод својих густих обрва. — А шта је онда?

— Топ, господине председниче.

— Топ?... Мени се чини да ви много радите, драги пријатељу. Требало би да се мало више бринете за своје здравље. Ја сам забринут за вас.

— Погледајте само ово, — рекао је чиновник не збуњујући се и баца на сто искривљени комад бакра, избраздан кривудама пругама: парче чауре од гранате.

Такав је био први додир Парижана с „дебелом Бертом“, тим фамозним цинковским топом који ће их, из даљине од преко стотину километара, попут маља тући све до месеца септембра, до коначне савезничке победе.

Ниједан Француз никад није видео овај легендарни топ, али документи из озбиљних извора, објављивани у неколико махова у разним француским и савезничким часописима, омогућују да се створи претстава о том тада страховитом убојном оружју, које су Немци држали уперено у срце Француске дуних шест месеци.

Пре свега, није постојала само једна, већ три „дебеле Берте“, или у најмању руку три места с бетонским платформама одакле су пушале те чудовишне машине. Прва платформа, смештена близу Лоана, 122 километра од Париза,

била је у употреби од 23 марта до 1 маја и од 5 до 9 августа. Друга се налазила у Хаму, поред саме железничке пруге, неких стотину километара од Париза, а трећа северно од Шато-Тјерија, само 80 километара удаљена од француске престонице.

Овај топ је претстављао заиста страховито оружје. Цев је имала промер од 380 мм, али је њена унутрашња пресвлака смањивала калибар на 210 мм. Била је дугачка 34 метра; замашна цифра, која је довољна да метак доспе у стратосферу. Сама цев била је тешка 200 тона, дакле, готово две локомотиве заједно, док је цео топ, с лафетом и свим споредним деловима, имао огромну тежину од 750 тона.

Од 320 метака, колико је укупно испалиено и од којих је 80 погодило Париз, ниједан није читав доспео у француске руке. Немци су се постарали да их снабдеју с две упуцајиве ракете — једном на врху, а другом при дну гранате — све у циљу да неки пројектил, у случају да не експлодира, не би пружио драгоцену обавештења Французима.

Занимљиво је да је сваки топ могао да испали 65 хитаца, а тих 65 граната биле су све дебље и дебље, јер се водило рачуна о трошењу цеви. Први метак имао је калибар од 210 милиметара и тежину од 100 килограма, док је 65-и имао у пречнику 235 мм, а тежина му је износила 115 килограма. После шездесет петог метка требало је понова пресвући цев.

Одбојно пуњење износило је 150 килограма цевастог праха с „трукма“ налик на подебео штап; постигнута брзина била је рекордна за оно време — до 1600 метара у секунду. За мање од једног минута метак је доспевао у стратосферу, где се кретао два минута, уз врло слаб отпор, достижући висину од 40 километара. После три и по минута, његових дванаест килограма набоја експлодирало би на врху.

Један једини хитац стајао је 50.000 златних франака. Како је топ, онако дуг, тежио да се искриви, подупирали су га записачима који су висили на ужетима. Пре сваког пуњења проверавало се помоћу нарочите оптичке справе, увучене у затварач топа, да ли је цев у правој линији.

Двадесет трећег марта 1918, у пет часова, „дебела Берта“ је напуњена и уперена под углом од 62 степена. Пре тога, помоћу балончића, у ваздух су пуштене сонде за испитивање до 35.000 метара висине. Топ је био пажљиво камуфлиран и још боље заштићен: десет ловачких ескадрила биле су спремне да препрече пут противничким авионима, док су многобројне помоћне батерије имале да пуцају у исто време кад и Берта,

метак испалиен је у 7 часова, други у 7,20, а трећи у 7,45. Тога дана сва три метка пала су на Париз, што су Немци истога дана дознали преко Швајцарске. После овако повољних резултата, гађање је настављено. Тоном је командовао вицеадмирал Роже, уз сарадњу професора Раузенбергера, познатог физичара, који је прорачунавао таблице гађања.

Једнога дана метак из „дебеле Берте“ погодио је стуб-подупирач цркве Сен Жервеа, чији се свод срушио за време службе, здобивши под собом 70 лица.

Немци су мислили да ће поколебати морал Парижана пуцајући из свог чудовишног топа баш у часу велике мартовске офанзиве. Али, у томе су се преварили. Савезничка извиђачка авијација и Есклангонов метод „проналажења по звуку“, омогућили су да се открију места где су биле смештене „дебеле Берте“. Тада је ступила у дејство француска тешка артиљерија, а за њом авијација. Трећег марта, један од француских метака пао је на свега десет метара од циља. Две или можда три Берте учињене су нешкодљивим на платформама Лоана.

Кад је стала да пуца дебела Берта из Фер-ан-Гарденоа, она је почела снажно противпаљба француске далекометне артиљерије, потпомогнуте авијацијом, чије дејство није престало ни дању ни ноћу. Што се тиче Берте код Кана, она је пуцала само неколико дана, а затим је демонтирана и отпремљена натраг у Немачку.

То је био неславан крај дебелих Берти.

ВЕРОВАТНИ

ДВАДЕСЕТ ДЕВЕТ ДАНА НА КОЊУ

Да би добио опкладу од пола милиона динара, Енглез Томас Вудкок прева-

дио је, 1751 године, на коњу 5.500 километара. За то време он је спавао свега по три часа дневно, а све остало време провео је у седлу. Овако дуг пут прешао је за свега 29 дана.

КОКОШКА РЕКОРДЕРКА

„Гимпи“, кокошка Херолда Смита из Рузвелта, у Америци, никад није слега јаје лакше од 125 грама.

ТРИ МЕСЕЦА УЧИО, А СЕДАМНАЕСТ ГОДИНА ПРЕДАВАО

Доктор Гавин Гиб био је постављен за професора хебрејског језика на старом варшавском универзит-

ету, иако уопште није знао тај језик. Три летња месеца учио је Гиб хебрејски и потпуно га савладао, тако да је почетком нове школске године могао да почне предавања. Седamnaest година Гиб је био шеф катедре за хебрејски језик.

БЕБА — АКРОБАТА

Мери Лу Стабс из Сан Антонија, у Тексасу, може без ичије помоћи да стоји на длану свога оца, иако има свега три месеца.

ЋУДЉИВИ БУНАР

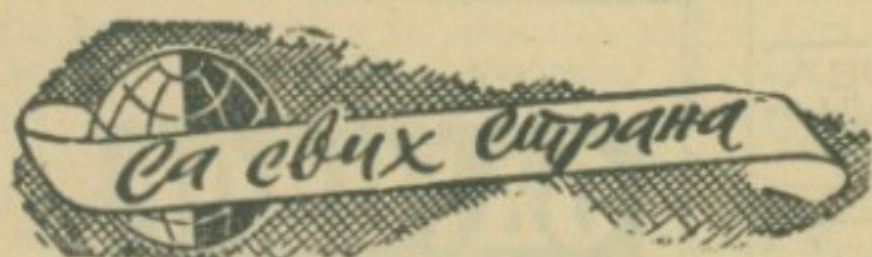
У Палнабини, у Индији, постоји један бунар који је 364 дана у години без иједне капи воде. Међутим, једном годишње бунар се изненада напуни, а поне-

кад се чак догоди да се вода прелива преко његове пивце.

ПОПАЈ

„СЕВЕРНИ ЛЈУДИ“

У једном пределу Тибета његови становници називају се Чангпима, што на њиховом језику значи „северним људима“.

ФЛАЈТЕ

Флајтама су називани холандски једрењаци у XVI веку и доцније. Горњи део те лађе, који је био над водом, био је узан и ширио се према површини воде.

ФОТЕЉА „ЕВЕРЕСТ“

У једној фабрици у Гисбоуну, на Новом Зеланду, израђена је једна необична фотеља од латекс-гуме, која је названа „Еверест“.

ЕЛЕКТРИЧНА ТЕСТЕРА

У једној британској фабрици израђена је електрична тестера која може да пресече спаку даску по дужини, и то двадесет пута брже од ручне тестере.

...према старим ауторима скакавци су се некад јели и у Европи. Римски писци помињу да су скакавци спремани као печење, тј. пржени на масти, или су били приправљани са сирћетом и јапником.

...огледала од стакла пре су продрла у наше крајеве него окна за прозоре. У Чачку су, например,

...обично се сматра да су вештину израде филмова у наше крајеве донели Турци. Међутим, код нас је и пре доласка Турака било места у којима су израђивали филмове.

...далтонизам, недостатак вида где очи не разликују боје, много се чешће јавља код мушкараца него код жена.

...према „Француској великој енциклопедији“, корњаче имају изванредну видљивост. Догађало се да корњаче без главе живе по неколико недеља.

...Римљани су били први и једини народ који је владао читавим током Дунава од његовог извора па све до ушћа.

Споразумевање међу ЖИВОТИЊАМА

Како коњ изражава радост, како петао упозоравља грабљивица наговештава грлесним гласом који потсећа на „р“.

Извесним приликама, код којих су развијени органи за производњу гласа, а усто им је добро развијено и чуло слуха.

Природњак Медеј саставно је „речник коњског говора“. Он тврди да је код коња најизразитије рзање. Гласно, високо и дуго рзање значи „позивање удаљеног пријатеља“.

Свако је чуо како петлови и кокошке кукуричу и кокодачу у дворишту. Данас се зна да ове животиње испуштају гласове на девет различитих начина.

Кроз отворен прозор доле тело је много мужјака и пало право на белу хартију, али ниједан није обраћао пажњу на женку, која се јасно видела под стакленим звоном.

Може се, дакле, закључити да код животиња постоје неке могућности за споразумевање и изражавање извесних расположења. Но, треба додати да постоји велика разлика између животињског и људског споразумевања.

Октав је формат хартије који је, нормално, једна осмина од обичног формата; формат књиге чији штампани табак има осам листова или шеснаест страница.

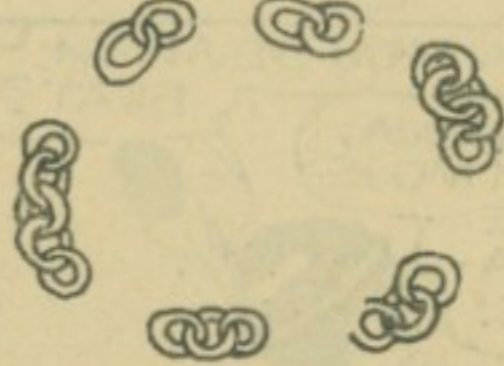
ОКТАВ

Октав је формат хартије који је, нормално, једна осмина од обичног формата; формат књиге чији штампани табак има осам листова или шеснаест страница.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Раскинут ланац

Погледајте слику 1, на којој се види раскинут ланац па нам реците колико је најмање алки потребно отворити

СЛ. 1

и поново спојити па да се цео ланац опет састави?

СЛ. 2

Погледајте слику 2 и одмах ће вам бити јасно. За то су довољне само четири алке.

Сељаци и кромпир

Три сељака свратила су у једну крчму да преноће. Поручили су да им се скува кромпир за вечеру, па су онда легли и, пошто су били јако уморни, одмах су заспали.

доцније пробудио се други сељак, па је, мислећи да се он пробудио први, појео трећину кромпира који су били остали.

Израчунајте сада колико је било кромпира, колико је сваки сељак појео и колико још може да поједе да би сви добили подједнако?

Кројач и његов штоф

Један кројач имао је комад штофа од 16 метара, од кога је сваког дана отсекао по два метра.

Снакако да сте се сетили: кроз седам дана (јер последња два метра не треба да сече).

Четири троугла

Покушајте да помоћу шест шибица направите четири равностранна троугла. То је могуће, само се треба сетити како.

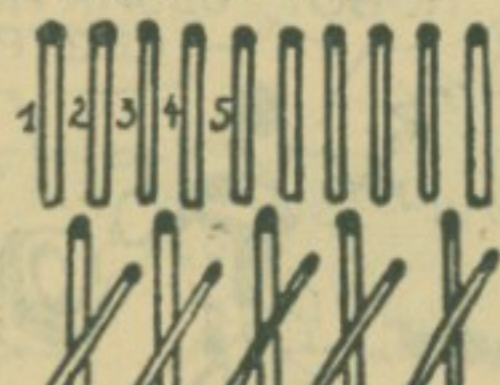
Укрштене шибице

Десет шибица треба укрстити, као што показује наша слика. Али, шибице се морају ређати тако да увек пресекотине две друге.

Узмите сада на поново поређајте ваших десет шибица. Задатак је исти. Треба укрстити шибице, тако да увек пресекотине преко две друге.

Решење I

I — Ево како треба ређати шибице у првом случају; пету на другу, трећу на прву, седму на четврту, шесту на девету, осму на десету.

Решење II

II — А ево како у другом: пету шибицу на другу, седму на десету, трећу на осму, прву на четврту и шесту на девету.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

РАДАР — ЗАШТИТА ОД ОЛУЈЕ

Амерички метеоролошки биро препоручује да сви градови на морској обали треба да имају радарске станице, како би могли пратити кретање олуја, јер сматрају да би се на тај начин могле спречити велике штете и спасти многи људски животи.

ЧУДНОВАТА РИБА ТРОПСКИХ МОРА

На калифорниској обали ухваћена је једна занимљива риба тропских мора, која се популарно назива „црни ђаво“. Дугачка је око 75 мм и јединствена је у свету по томе што су сви њени одрасли примерци — женке.

Ова чудновата риба живи у дубинама од преко хиљаду метара. Да би могла ловити у вечитом мраку који тамо влада, она на предњој страни главе има нарочити орган који испушта светлост.

ЗАШТИТА ПТИЦА ТЕЛЕВИЗИЈОМ

У Северној Америци живи једна врста чапље која постепено изумире. Сваке јесени силазе ове птице из Канаде за проведу зиму у националном парку у Тексасу, а неке одлазе и даље на југ.

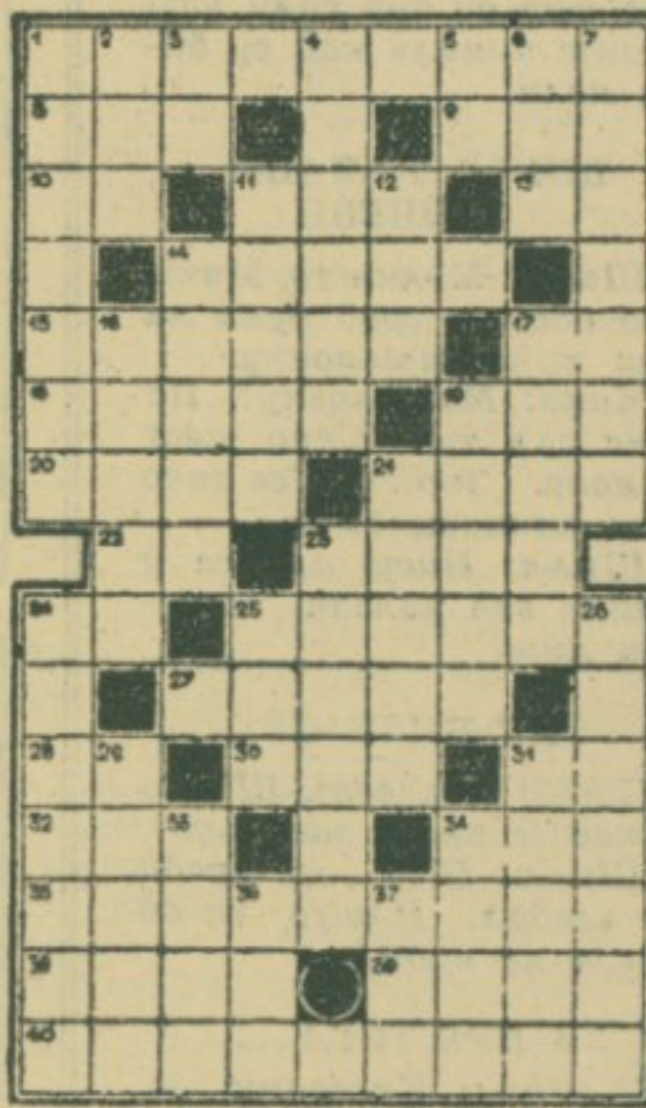
И МИШИЋИ СЕ НАПРЕЖУ ПРИ УМНОМ РАДУ

На састанку америчких психолога у Њу-Јорку, један лекар изнео је занимљиве податке о раду мишића за време умног напрезања. Тако се приликом решавања математичких проблема напрежу сви мишићи на телу, а највише на рукама.

Водоравно: 1) држава на Панамској превлаци; 2) наша река; 3) љут корен; 4) нота; 5) прост број; 6) лична заменица; 7) морска пена; 8) врста књижевног састава; 9) један запис; 10) хемиска јединица по структури и особинама слична амонитима; 11) обољење слухозножне дупље код мале деце; 12) женско име; 13) полуострво на северу Европе; 14) инцијали знаменитог италијанског астронома и математичара; 15) похићена трава; 16) предлог; 17) материјал који са стране падне на површину глетера; 18) уметничка игра праћена музиком; 19) иницијали имена и презимена проналазача базира туберкулозе; 20) врста коњског хода; 21) узвик; 22) женски глас; 23) река у Немачкој, лева притока Дунава; 24) стара држава на северу Африке; 25) епитет на Арабском Полуострву; 26) најистинитији део материје; 27) област у Немачкој.

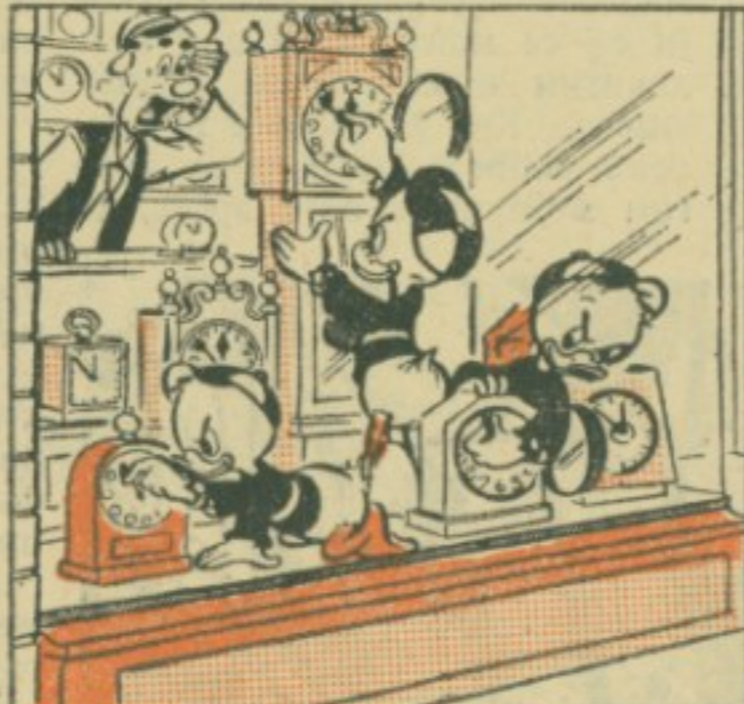
Усправно: 1) највећи досад пронађени дијамант; 2) лична заменица; 3) предлог; 4) група острва између Северне и Јужне Америке; 5) хемиски знак за иридијум; 6) оидлана обала; 7) стилска фигура; 8) велики камен; 9) показана заменица; 10) ударак у боксу; 11) слово грчке азбуке; 12) чувени атински законодавац; 13) врста лирске песме; 14) совјетски шаховски велемајстор; 15) место на коме се вали со; 16) главни град републике Венецуеле; 17) индустријска биљка; 18) једна од САД; 19) врста; 20) град у Индонезији; 21) вешто извештач превара; 22) кони; 23) чоко; 24) град у Белгији.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) мт; 2) Визе; 3) ракета; 4) магарџа; 5) ата; 6) лоп; 7) кат; 8) с; 9) п; 10) а; 11) ржмеса; 12) дога; 13) Палала; 14) се; 15) а; 16) на; 17) оно; 18) жиг; 19) раковина; 20) левница; 21) рана; 22) со.

Усправно: 1) Мита; 2) Изер; 3) бала; 4) етил; 5) ратар; 6) Ајова; 7) мат; 8) Аце; 9) сола; 10) регал; 11) Ида; 12) САД; 13) пена; 14) Амина; 15) бор; 16) ага; 17) окер; 18) жид; 19) овар; 20) алио.

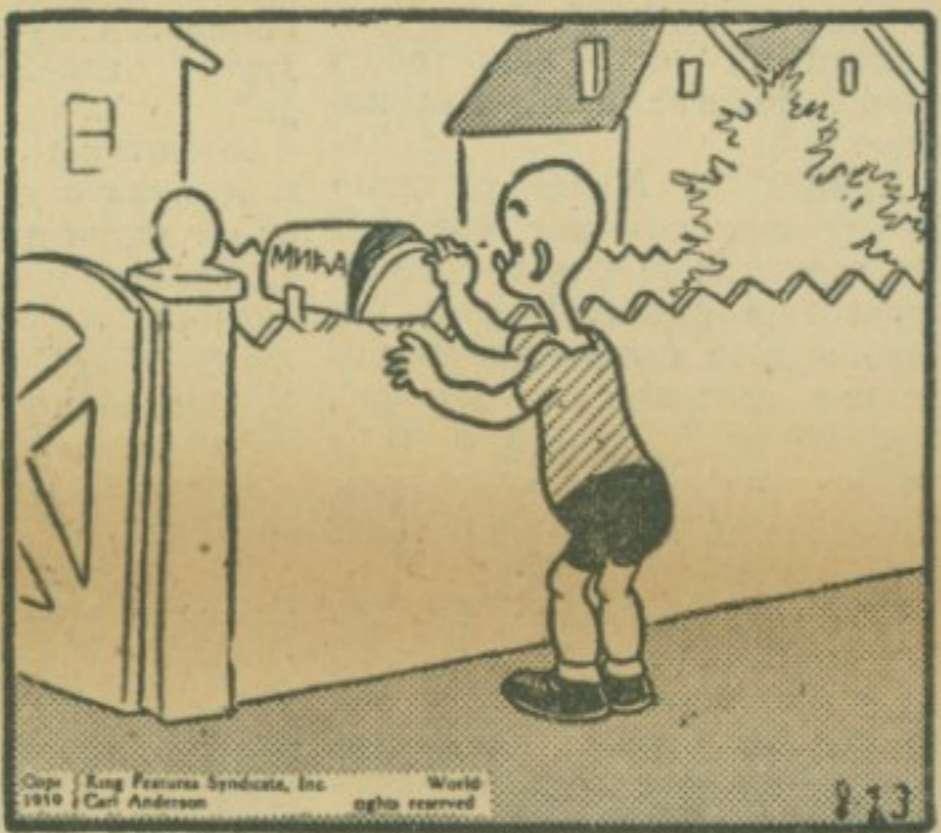
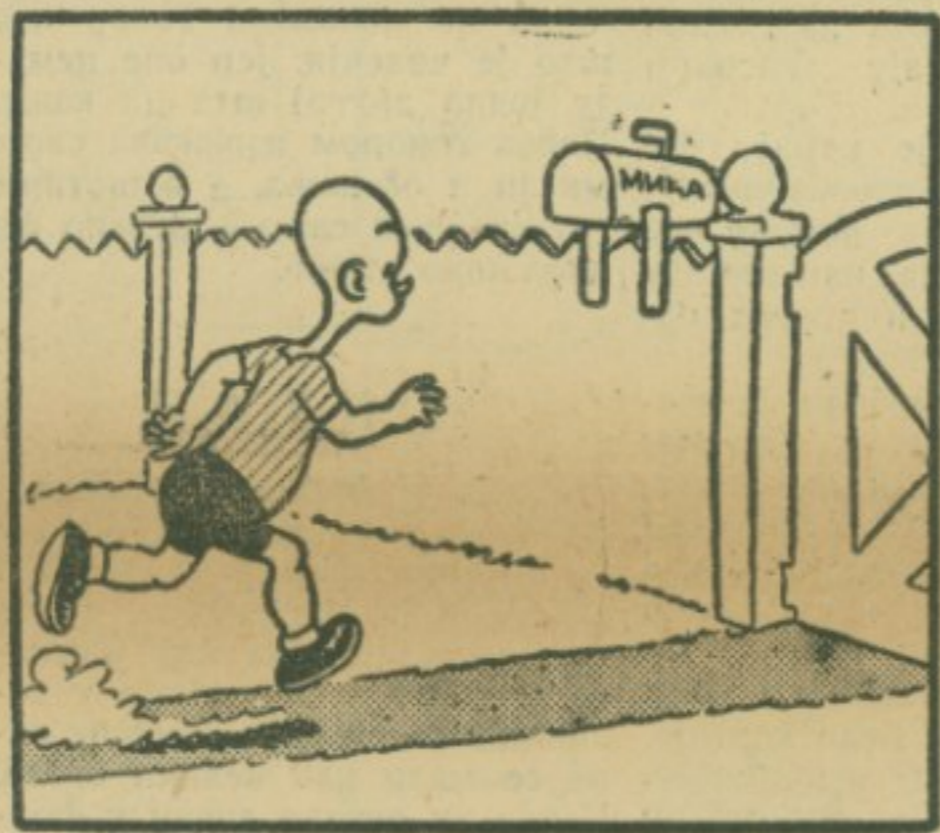

Коју је
ОДГОВОР
шачан

ЕЛАИН је:
врста уља средњовековни филозоф стари зборник закона јуначки плес код Грка **АВОКАСЕРИЈА** је:
врста старих кола стара занатска латка празно изразивање игра
НУРАГИ је:
врста грађевине индијанско племе арапски филозоф степско јело
КИЛКА је:
грчка богиња врста барке део средњовековне одеће врста рибе

ОДГОВОР:

ЕЛАИН је уљана материја коју садрже неке врсте животињског уља и лоја, као и уља и масти биљака у свежем стању.
АВОКАСЕРИЈА је рђаво адвокатисање, лупетање, трућање, млаћење празне сламе.
НУРАГИ су грађевине од камена подигнуте у облику малих тврђава у Сардинији. Оне су прастановницима служиле за становање.
КИЛКА је руска сардела. Веома је цењена због укусног меса.

Ква-Ква!
УРЕДУ! Паја Раја

ЗНА ТО ИЗ ИСКУСТВА
Влаја: Знаш ли ти, ујка Паја, шта су то деца?
Паја: Деца? Сигурно да знам, али хајд' баш да чујем од тебе шта су.
Влаја: Деца су она јадна мала бића којима старији забрањују да чине оно што су они сами најрадије чинили кад су били мали!

ШИЉА ТАМАНИ МИШЕВЕ
Шиља: Молим те, Микси, кад одеш у град купи ми још коју мишоловку.
Микси: Мишоловку? Па јуче сам ти купио шест комада. Зар су се тако брзо поквариле?
Шиља: Нису, али се у свакој већ налази по један миш.

НЕ ВИДИ СЕ
Попај: Погледај, Шиљо, какво је време напољу.
Шиља: Шта ми вреди да гледам. Ништа се од магле не види.

А ПРЕ ТОГА...
Учитељ: Кисеоник је, као што сам већ рекао, неопходан за живот. Он је пронађен 1783 године.
Раја: Е, а како су људи дотле живели без њега?

